

Biskupova duše

Pádraic Ó Conaire

Biskupova duše

Pádraic Ó Conaire

(výbor povídek)

Přeložil a doslovem opatřil
Radvan Markus

Nakladatelství děkuje za finanční příspěví Ireland Literature Exchange, nadaci na podporu překlada, se sídlem v irském Dublinu.

The publisher acknowledges the financial assistance of Ireland Literature Exchange (translation fund), Dublin, Ireland.

Tato kniha vznikla v rámci Programu rozvoje vědních oblastí na Univerzitě Karlově č. P09, *Literatura a umění v mezikulturních souvislostech*, podprogram *Proměny kulturních dějin anglofonních zemí - identity, periody, kánony*.

Translation © Radvan Markus, 2013

Editor © Klára Míčková, 2013

Epilogue © Radvan Markus, 2013

Cover & Design © Ondřej Tichý, 2013

© Vojtěch Ripka – Jitro, 2013

ISBN 978-80-86985-11-4

Obsah

ČÁST PRVNÍ

Nóra Marcasova	15
Páidín, syn Máire	31
Žena, na niž Bůh vložil svou ruku	47
Neill	63

ČÁST DRUHÁ

Tetrarcha galilejský	89
Pocestný s tváří smrti	107
Aba-cána-lú!	117
Neuveď nás v pokušení	125

ČÁST TŘETÍ

Dvě odvážné ženy	137
Můj štíhlý, černovlasý básník	157
Hromotlukovo tajemství	185
Biskupova duše	211

DOSLOV

„Jako divoký horský osel“	
Pádraic Ó Conaire, život a dílo	235

ČÁST PRVNÍ

I

Svět neviděl takové překvapení, jaké zažili vesničané z Ros Dhá Loch, když se doslechli, že se Nóra Marcasova chystá do Anglie. Je pravda, že tam za prací odcestovala už její sestra, ale Nóry bylo zapotřebí doma. Bez ní by tam zbyli jen staří rodiče. Její dva bratři se k ničemu dobrému nehodili – nepřinesli zdar sobě ani nikomu ze svých blízkých. Staršího Mártana poslal otec do Gaillimhi, aby tam pomáhal v obchodě (starý Marcas měl odjakživa velké plány), ale netrvalo dlouho a mladík dostal výpověď kvůli pití, načež se nechal najmout do britské armády. Že by učinil „pána“ z mladšího Stiofána, v to starý muž ani nedoufal. Když však opovázlivý mladík nedostal od otce dovolení vydat se do světa, jednoho dne prostě zmizel, i s penězi, které utržil za dva býky na trhu v Uachtar Ard.

„Žádná škoda ho není,“ prohlásil otec, když se o jeho útěku doslechl. Nalhával však jen sám sobě, že ho ta událost vůbec nepoznamenala. Často při vzpomínkách na své dva syny, kteří sešli na scesti, v noci vůbec nezamhouřil oka. Sousedům, kteří se ho v té době snažili utěšit, politovat kvůli smutnému osudu obou synů, Marcas odpovídal pouze:

„Nač o tom vést řeči? Pěkně se mi odvděčili, když jsem jim chtěl dát možnost zůstat v rodném hnízdě. Oběma narostla křídla a nechali mě tu samotného. Nemá smysl, abych si s tím dál lámal hlavu.“

Neřídil se však podle svých slov. Dokud mu Nóra neřekla, že má také v úmyslu odejít z domova, na nic jiného než na útek synů nemyslel. Zahanbili ho. Sousedé o něm vedli řeči a celé vesnici byl pro posměch – on i jeho děti. A jak se přitom snažil, aby se měly v životě dobře! Jak se dřel od úsvitu do soumraku v zimě, suchu i dešti, jen aby mohly chodit do školy, dokud nebudou tak sečtělé jako samotný pan učitel!

Nedopustí však, aby se něco takového přihodilo i Nóre. Bude ji držet doma. Dobře ji provdá a odkáže jí i jejímu manželovi svůj statek. Když Nóra prohlásila, že také odchází, zpočátku si myslel, že žertuje. Poté co pochopil, že to myslí vážně, dělal všechno, co bylo v jeho silách, aby její rozhodnutí zvrátil. K ničemu to ale nedvedlo. Ani matčino naléhání nic nezměnilo. Celý měsíc mezi nimi zuřil lýtý boj, starý muž hrozil dceři vším možným, pokud by odešla, a ona mu vytrvale vzdorovala. Byla pevně rozhodnuta vydat se přes moře, ať na to rodiče řeknou cokoli.

„Měl jsi dva syny,“ řekla mu jednoho večera, „kteří tě opustili a uvalili na tebe hanbu. Kdo ví, jestli neudělám totéž, pokud mi nedovolíš odejít dobrovolně.“

„Je naše poslední, Marcasi,“ vložila se do toho matka, „a na mou duši mě bolí se s ní na stará kolena rozloučit,“ málem jí vyhrkly slzy, „ale možná to pro ni bude opravdu nejlepší.“

Otec s tím nesouhlasil. Byl přesvědčen o opaku. Byl si jist, že by udělala o mnoho lépe, kdyby zůstala ve své rodné vesnici a vdala se. Až on sám zemře, dostal by její muž čtyřicet akrů půdy. Dívka to byla vlídná a ochotná.

V sedmi okolních farnostech nebylo statkáře nebo obchodníka, který by si ji ochotně nevzal za manželku.

„A proč by si ji také nevzal?“ mínil otec. „Tak dobrá žena a návdavkem čtyřicet akrů té nejlepší půdy.“

Přesto mu nakonec nezbylo než jí ustoupit.

Pak nastal velký shon a zařizování. Zdálo se, že smutek a podivná úzkost, které Nóru nějakou dobu trápily, se rozplynuly. Jako by po nich nezbylo ani stopy. Byla veselá a plná života jako dřív, alespoň tak se to lidem zdálo. Měla toho přece tolik na práci! Ušít si šaty, nakoupit klobouky, obarvit látky a pentle. Celý týden před odjezdem si kvůli neustálým pochůzkám nedopřála chvíli klidu.

Neuronila ani slzu, dokud nenaložili její dva velké kufry zakoupené v Gaillimhi na povoz, který ji měl odvézt na nádraží v Baile na hInse. Teprve tehdy propukla v pláč. Než povoz dojel na křižovatku na východ od vsi, měla tvář zalitou slzami.

„Pomáhej jí Bůh,“ žehnal jí jeden z mladíků, kteří se opírali o zídku na mechovém trávníku u kraje silnice.

„Amen,“ dodal druhý, „a všem ostatním, jako je ona.“

„Copak ji to asi popadlo, že tak náhle odjíždí?“

„Nedivil bych se, kdyby jí doma něco chybělo, ale takhle?“

„Loni ji žádali o ruku tři nápadníci – a ať se propadnu, jestli to byli chudáci.“

„Povídá se, že se zakoukala do syna Maitiúova Seána z obchodu,“ prohlásil stařík, jenž tam odpočíval s nimi.

„Toho, co byl na studiích v Glasgow?“

„Toho a nikoho jiného.“

„Nevěř tomu. Byl to zkažený mládenec.“

„Nepovídej.“

Povoz ujížděl na sever přes rozlehlá blata mezi Ros Dhá Loch a Baile na hInse. V údolí pod sebou viděla Nóra stále otcův dům. Nemyslela však na něj, ale na onen nešťastný den, kdy se poprvé setkala se synem Maitiúova Seána na návsí v Ros Dhá Loch, když byl na prázdninách u svého strýce v sousední vsesnici. V myšlenkách setrvala, dokud povoz nezastavil na nádraží. Lokomotiva netrpělivě zahvízdala, jako by chtěla lidi pobídnout, aby si pospíšili a neopovažovali se tak ohromný a mocný stroj zdržovat. Nóra nastoupila. Vlak se dal zvolna do pohybu. Rozjížděl se pomalu a rozvážně. Starý Marcas s ním chvíli držel krok. Pak své dceři požehnal a smutně se obrátil k domovu.

II

Moudrý stařík, jenž na mechovém trávníku opřený o zídku pozoroval, jak plyne život kolem, měl pravdu. Nóra skutečně kdysi našla velké zalíbení v synovi Maitiúova Seána. Ten čas už ale byl pryč a nelhal by, kdo by řekl, že teď šviháka, který tenkrát studoval na doktora v Glasgow, ze srdce nenáviděla. Právě pro svou dřívější lásku k němu musela opustit Ros Dhá Loch a svou rodinu a vydat se do velkého světa. Lehkovážný mladík trávil prázdniny na venkově jí byl tehdy milejší než kdokoli, s kým se do té doby setkala. Ty příběhy, jež vyprávěl o životě ve velkých zámořských městech! Oči jí přímo zářily nadšením, když ho poslouchala. Žádný

div, že když pošetilé dívce vykládal, jak se nikdy na světě nezamiloval tolik jako teď do ní, Nóra se zarděla a rozbušilo se jí srdce! A ten nádherný dům, který budou mít ve městě, až se z něj stane opravdový lékař!

Věřila mládenci každé slovo. On také – ve chvíli, kdy je říkal. Sotva se ale na konci léta vrátil na studia, jako by na všechno zapomněl. Nóra ovšem ne. Nemohla se dočkat dalšího léta. Nepochybovala, že se pak v ustavičné léto promění i její život.

Brzy se ale ukázalo, že ji mládenec oklamal. Všechny dopisy, které mu posílala, se jí vrátily. Někam se přestěhoval, slehla se po něm zem. Svět jako by se ztratil v mlžném oparu. Když konečně pochopila, co se doopravdy stalo, jako by jí někdo zalil mysl olovem. Celé dny a noci setrvala v temných myšlenkách. Nezbývalo než nadobro odjet někam velmi daleko, aby v očích lidí neuhnila hanbu na sebe i na celou rodinu. Jedno děvče, které u nich v Ros Dhá Loch kdysi sloužilo, nyní pracovalo v Londýně. Zamíří také tam a ne do toho druhého velkého města, kde bydlí její sestra.

Ve vlaku žasla nad tím, jak se kolem ní míhají řeky, zálivy, jezera, kopce a pláně, aniž by se sama hnula z místa. Kam od ní ujíždějí? Jaký osud pro ni život chystá v cizím kraji, kde ji tento podivuhodný stroj zanechá? Roztrásla se hrůzou a strachem. Na pláň i kopce padala tma. Nebyla s to přemýšlet, připadalo jí, že sedí na hřbetě jakéhosi divokého zvířete, že slyší, jak mu srdce samou zuřivostí skáče v hrudi, že je to ohnivý drak, jemuž šlehají plameny z očí, že ji odnáší s sebou do jakési strašlivé pustiny, kde nesvítí slunce a neteče

voda, že tam musí jet proti své vůli, že ji do té pustiny poslali do vyhnanství kvůli jednomu jedinému hříchu.

Vlak zastavil v Baile Átha Cliath. Nóra se ocitla v záplavě ohlušujících zvuků. Muži na sebe pokřikovali, vlaky zastavovaly a rozjížděly se za hlasitého hvízdání lokomotiv. Dunění lidských kroků, skřípění brzd, rachot kol vozů. Žasla údivem nad vším, co vidí. Lodě a čluny na řece Life. Mosty. Ulice, na nichž září lampy i o půlnoci. Zástupy lidí. Město samotné, které bylo i v mrtvou půlnoční hodinu tak krásné, tak plné života a jasu. Málem na chvíli zapomněla na neštěstí, kvůli němuž musela opustit rodný dům.

Jakmile však nastoupila do vlaku na druhém břehu moře, vše se opět změnilo v pravý opak. Znovu ji začaly přepadat černé myšlenky beznaděje. Nedokázala jim postavit hráz ani je odehnat. Proč se vydala na dlouhou cestu z domova? Nebylo by bývalo lepší, kdyby zůstala, děj se co děj? Co bude dělat nyní? Co ji čeká v cíli cesty?

Podobným myšlenkám nebylo konce. Jestli, jak říkají staří vypravěči, žili kdysi v dávných dobách lidé, kteří strávili jediný den v pohádkové zemi, zatímco ve světě lidí uběhly stovky let, stal se s Nórou ještě větší div. Učinila sto let z jediného dne, za pouhý den se proměnila ve starého člověka. Všechn smutek, bolest a neklid, jež jiného postihnou za celý život, prožila Nóra za jediný den od chvíle, co opustila Ros Dhá Loch, do okamžiku, kdy se ocitla v samotném středu Londýna a spatřila bývalou služebnou Cáit Ní Roighinovou, která ji vítala